

หลักการและแนวคิดในการสร้างเครื่องมือเพื่อการทดสอบ และประเมินผลความสามารถจลนทางการสื่อสารทางภาษา

สุทัศน์ สุกมลสันต์

คำนำ

ในปัจจุบันนี้แนวคิดเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลความสามารถทางภาษากำลังเปลี่ยนไปจากแนวคิดเดิมของนักโครงสร้างนิยม (structuralism) หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่านักพฤติกรรมนิยม (behavioralism) ซึ่งนิยมกันมากในราวปี ค.ศ. 1950–1970 แนวคิดเดิมนั้นเชื่อว่า ภาษาคือชุดของนิสัย (A language is a set of habit) การสอนจึงเน้นที่ “การใช้ภาษา” (language usage) และการทดสอบนิยมมุ่งทดสอบจุดย่อย ๆ ของภาษา (discrete-point items) ที่คิดว่ามีความสำคัญ ดังนั้น การทดสอบจึงเป็นแบบสอบปรนัย (objective test) ที่วัดความสามารถในการใช้ภาษาจุดย่อย ๆ แบบทดสอบก็เน้นที่ความตรง (validity) และความเที่ยง (reliability) มากกว่าคุณลักษณะอย่างอื่น และให้ความสำคัญของการประเมินผลรวบยอด (summative evaluation) ที่อาศัยแบบทดสอบอิงกลุ่ม (norm-referenced test) มากกว่าการประเมินผลอย่างอื่น

ขณะนี้แนวคิดเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลความสามารถทางภาษากำลังเปลี่ยนไป นักทดสอบและประเมินผลทางภาษาหันมาให้ความสนใจในการทดสอบและประเมินผลความสามารถจลนทางการสื่อสารของภาษา (language communicative performance) เนื่องจากแนวคิดทางด้านการเรียนการสอนทางภาษาเปลี่ยนมานิยมแนวการสอนเพื่อการสื่อสาร (Communicative approach) แนวคิดนี้ให้ความสำคัญ “ภาษาที่ใช้” (language use) มากกว่า “การใช้ภาษา” เพราะเชื่อว่า “ภาษาคือคำพูดไม่ใช่สิ่งที่บันทึกไว้” (A language is speech, not writing) แบบสอบตามแนวคิดใหม่นี้เน้นที่ความตรงมากกว่าความเที่ยง ให้ความสำคัญการประเมินผลความก้าวหน้า (formative evaluation) ที่อาศัยแบบสอบอิงเกณฑ์ (criterion-referenced test) มากยิ่งขึ้น

แต่อย่างไรก็ตาม เนื่องจากความคิดด้านการทดสอบและประเมินผลแนวใหม่นี้ยังอยู่ในระยะเริ่มแรก จึงยังมีประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องอีกหลายอย่างที่นักทดสอบและประเมินผลทางภาษา นักภาษาศาสตร์ประยุกต์ รวมทั้งนักภาษาศาสตร์ยังมีความเห็นแตกต่างกันอยู่บ้าง ซึ่งผู้เขียนจะได้กล่าวถึงต่อไปรวมทั้งกล่าวถึงหลักการและแนวคิดโดยสังเขปในการสร้างเครื่องมือเพื่อการทดสอบและประเมินผลความสามารถจลนในการสื่อสารทางภาษาต่อไป เพื่อเป็นแนวทางให้ท่านที่สนใจทำการศึกษารายละเอียดต่อไปได้

แนวคิดเกี่ยวกับความสามารถศัทธิ (competence) และความสามารถจลน (performance) ทางภาษา

นักภาษาศาสตร์และนักภาษาศาสตร์ประยุกต์ในปัจจุบันเชื่อว่า นอกจากคำศัพท์และโครงสร้างทางภาษาแล้ว ภาษาประกอบด้วยสิ่งอื่น ๆ อีก เช่น วัฒนธรรม ฐานะทางสังคมของผู้ใช้และความพร้อมทางร่างกายและจิตใจ เป็นต้น และในการทดสอบนั้น ควรมุ่งทำการทดสอบภาษาที่ใช้ (language use) แทนที่จะเป็น การใช้ภาษา (language usage) หรือการศึกษาภาษา (language study) เพราะเชื่อว่าความรู้ความสามารถทั้งสองด้านนี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งของความสามารถศัทธิทางภาษา (language competence) เท่านั้น ไม่ใช่ความสามารถจลนทางภาษา (language performance) แต่อย่างไรก็ตาม เนื่องจากคำว่า ความสามารถศัทธิ (competence) และความสามารถจลน (performance) นี้มีความหมายหลายอย่างแล้วแต่แนวคิดเฉพาะศาสตร์ จึงทำให้แนวคิดเกี่ยวกับเรื่องทั้งสองนี้ยังเป็นที่เข้าใจสับสนกันอยู่เสมอ เช่น นักภาษาศาสตร์เชื่อว่า ความสามารถศัทธิทางภาษาหมายถึงความรู้และความสามารถของบุคคลเกี่ยวกับกฎเกณฑ์ทางภาษาที่ทำให้เสียงมีความสัมพันธ์กับความหมายด้วยวิธีใดวิธีหนึ่ง และความสามารถจลนหมายถึงความสามารถในการใช้ภาษาในระดับที่ยอมรับได้ (อ้างจาก Munby, 1978 : 9)

แต่นักภาษาศาสตร์ประยุกต์ซึ่งเชี่ยวชาญในการสอนภาษา เช่น Rivers (1972 : 33) มีความเห็นว่า “ความสามารถศัทธิทางภาษา” คือ ความรู้และความสามารถพื้นฐานเกี่ยวกับระบบหน่วยเสียง หน่วยคำ วากยสัมพันธ์ และความสัมพันธ์ระหว่างระบบเหล่านี้กับระบบความหมายของคำ ซึ่งภาษาในระดับนี้อาจเรียกว่า จุลภาษา (micro-language) และมีความเห็นว่า “ความสามารถจลนทางภาษา” คือ ความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อประโยชน์ในการสื่อสาร รวมทั้งการให้และการรับสารสนเทศ (information) โดยการพูดและการเขียนให้ถูกต้องตามกาลเทศะ แต่ Hymes (1976 : 281) ซึ่งเป็นนักภาษาศาสตร์เชื่อว่า “ความสามารถศัทธิก็คือ ความสามารถทั่วไปของคนเกี่ยวกับทั้งความรู้และความสามารถที่จะใช้ความรู้นั้น” ซึ่งความรู้และความสามารถนี้ประกอบด้วย 4 อย่างคือ ไวยากรณ์ (grammar) จิตภาษาศาสตร์ (psycholinguistics) ความรู้ทางสังคมและวัฒนธรรม (sociocultural knowledge) และความสามารถเพื่อใช้ภาษา (ability for use) และ “ความสามารถจลน คือ ความสามารถในการใช้ภาษาได้จริงในเหตุการณ์จริง (actual use and actual events)” ที่น่าสนใจมากก็คือ Hymes กล่าวว่า ความสามารถทั้งสองอย่างนี้อาจไม่มีความสัมพันธ์ต่อกันโดยตรงก็ได้ เนื่องจากความสามารถจลนมีความเกี่ยวข้องกับปัจจัยอื่น ๆ อีก เช่น สภาพทางสมองและเหตุการณ์เฉพาะหน้า เป็นต้น จึงอาจทำให้บุคคลใช้ภาษาได้ไม่ดีเท่ากับความสามารถศัทธิที่มีอยู่ก็เป็นได้ (อ้างจาก Morrow, 1977 : 4)

นอกจากนี้ Cambell และ Wales (อ้างจาก Morrow, 1977 : 4) เชื่อว่าความสามารถในการใช้ภาษานั้นขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถทางไวยากรณ์ (หรือที่เรียกว่า ความสามารถศัทธิทางภาษา (linguistic competence)) และความรู้ความสามารถในการที่จะใช้ภาษาได้อย่างเหมาะสม (หรือที่เรียกว่า ความสามารถศัทธิทางการสื่อสาร (communicative competence)) ซึ่งมีลักษณะเฉพาะดังนี้

1. ความสามารถศัทธิทางการสื่อสารไม่สามารถจะเกิดขึ้นได้โดยไม่มีความสามารถศัทธิทางภาษา เพราะว่า ความสามารถศัทธิทางการสื่อสารประกอบด้วยความสามารถศัทธิทางภาษาและความสามารถด้านอื่น ๆ อีก

2. ความสามารถด้านอื่น ๆ ที่เป็นส่วนประกอบของความสามารถศักยภาพทางการสื่อความหมายนั้นเป็นความสามารถต่าง ๆ ในการใช้และเข้าใจภาษาได้อย่างเหมาะสมตามกาลเทศะ เช่น ระดับของภาษา (status) สถานะของผู้ใช้ภาษา และคุณค่าของการสื่อสาร (communicative value) หรือหน้าที่ของภาษา (communicative function) เป็นต้น (ซึ่งจะได้อธิบายเพิ่มเติมในภายหลัง)

3. ความสามารถศักยภาพทางการสื่อสารแตกต่างจากความสามารถจลน์ทางการสื่อสารในทำนองเดียวกับความสามารถศักยภาพทางภาษาแตกต่างจากความสามารถจลน์ทางภาษา กล่าวคือ ความสามารถทั้ง 2 อย่าง อาจไม่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันเป็นเส้นตรง กล่าวคือ การที่บุคคลหนึ่งมีความสามารถศักยภาพทางภาษามาก บุคคลนั้นอาจไม่มีความสามารถจลน์มากก็ได้ เขาอาจจะมีความสามารถจลน์ต่ำ หรือในทางตรงกันข้ามก็ได้ ทั้งนี้ก็เพราะว่า ความสามารถจลน์ทางการสื่อสารมักเป็นความสามารถของบุคคลในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าทางภาษาได้

ปัจจุบันนี้ นักภาษาศาสตร์ประยุกต์ได้แบ่งส่วนประกอบของความสามารถศักยภาพในการสื่อสารออกเป็น 4 อย่าง (Canale, 1983 : 6) และแบ่งส่วนประกอบของกลวิธีในการสื่อสารของความสามารถจลน์ออกเป็น 4 อย่าง (Farch and Kasper, 1983 : 38) ซึ่งความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้อาจแสดงได้ในแผนภาพหน้าต่อไป

จากแผนภาพดังกล่าวนี้ ความสามารถศักยภาพทางการสื่อสารนั้น ประกอบด้วย 4 ส่วนสำคัญคือ

1. ความสามารถศักยภาพเชิงภาษาหรือทางไวยากรณ์ (linguistic or grammatical competence) ได้แก่ ความรู้ความสามารถและทักษะในการที่จะเข้าใจความหมายของคำ หรือข้อความตามตัวอักษร ซึ่งถือได้ว่าเป็นความสามารถในระดับ “จุลภาษา” (micro-language)

2. ความสามารถศักยภาพเชิงสังคมภาษาศาสตร์ (sociolinguistic competence) ได้แก่ ความสามารถที่จะเข้าใจและใช้ภาษาได้อย่างเหมาะสมกับสังคมแวดล้อม ทั้งด้านความหมายและรูปแบบของภาษาตามหน้าที่ของการสื่อสาร (communicative functions) เช่น การออกคำสั่ง อธิบาย ขอร้อง และขอโทษ เป็นต้น

3. ความสามารถศักยภาพเชิงความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบของภาษา และความหมาย (discourse competence) ได้แก่ ความสามารถที่จะเข้าใจว่ารูปแบบของภาษา (grammatical form) สัมพันธ์กับความหมายอย่างไร เช่น ข้อความต่าง ๆ สัมพันธ์กันได้อย่างไร (รู้จักการใช้การเชื่อมความ (cohesion)) และความหมายของข้อความสัมพันธ์กันได้อย่างไร (รู้จักการใช้การเชื่อมคำ (coherence)) เป็นต้น ตัวอย่างเช่น

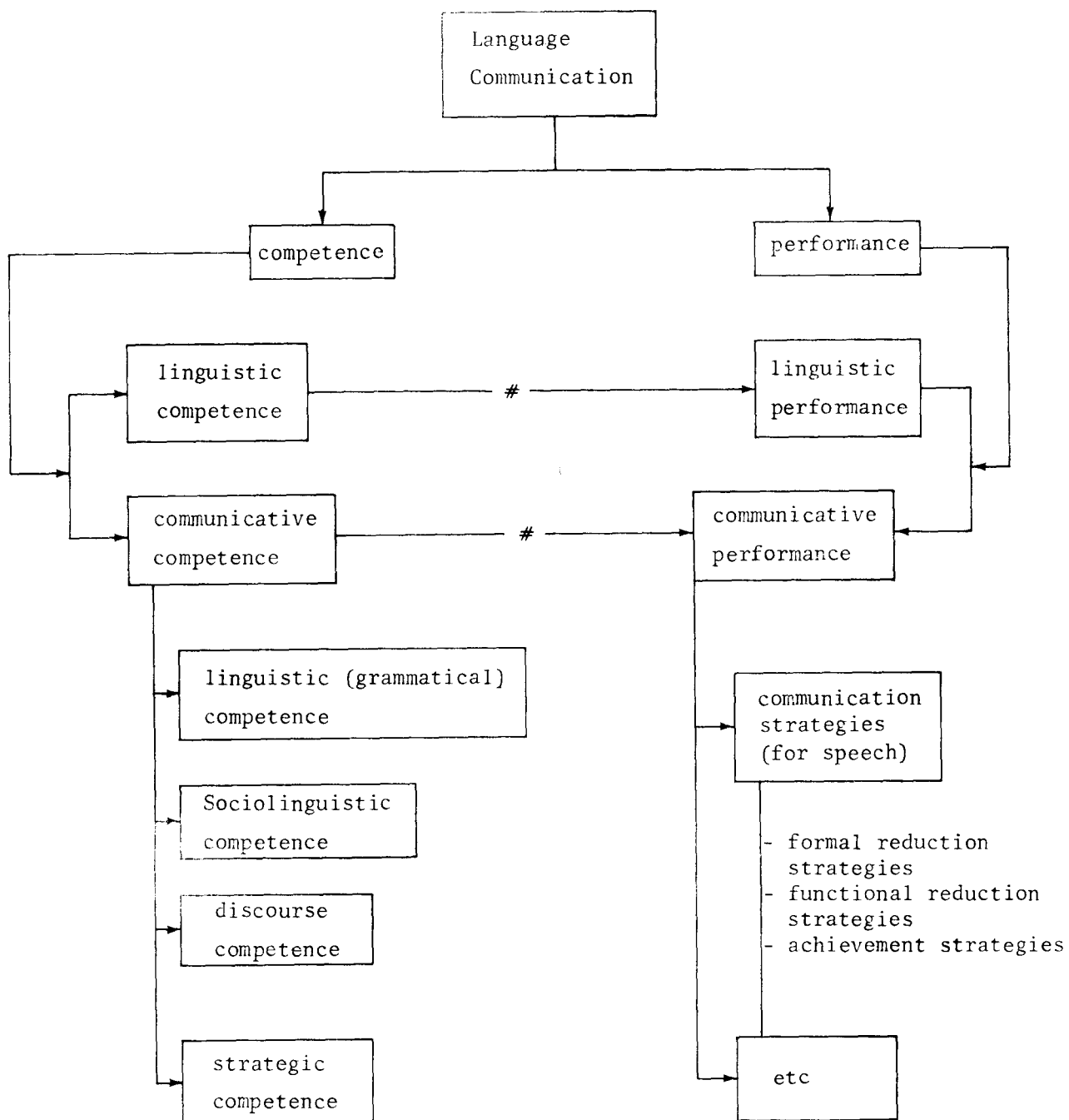
A : That's the telephone. (request)

B : I'm in the bath. (excuse)

A : O.K. (acceptance)

4. ความสามารถศักยภาพเชิงกลวิธี (strategic competence) ได้แก่ความสามารถในการที่จะสื่อความหมายได้ ทั้งการใช้ภาษา (verbal) และไม่ใช้ภาษา (non-verbal) เช่น การเน้นข้อความบางแห่งที่ต้องการ การใช้ท่าทางหรือกริยาประกอบการสื่อสาร การใช้ข้อความอื่นเพื่อสื่อความหมายเดียวกันที่ตนมีปัญหา (เช่น การใช้รูปประโยคใหม่ (paraphrase)) เป็นต้น

ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถก็ยและความสามารถจลน
 (Relationships between Competence and Performance)

ดังนั้น แบบทดสอบทางภาษาที่ต้องการวัดความสามารถในการสื่อสารจึงควรอย่างยิ่งที่จะต้องพยายามทดสอบความสามารถต่างๆ ดังกล่าวแล้ว ไม่ว่าจะผ่านทางตรงหรือทางอ้อม ปัญหาที่ต้องคำนึงก็คือ เราจะทดสอบส่วนใดของภาษา

สิ่งที่ควรมุ่งทดสอบในการวัดความสามารถจลนทางการสื่อสาร

จากแผนผังดังกล่าวแล้ว ทำให้เกิดปัญหาว่า ในการทดสอบความสามารถจลนทางการสื่อสารนั้น นักทดสอบจะต้องวัดอะไรบ้าง

จากแผนภาพของความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถศักยภาพและความสามารถจลนดังกล่าวแล้วและจากแนวคิดหลาย ๆ ด้านเกี่ยวกับความหมายของคำทั้งสองนี้ เราอาจสรุปได้ว่า ในการทดสอบความสามารถในการสื่อสารได้จริงนั้น เราควรทดสอบสิ่งต่อไปนี้ คือ

1. ทดสอบความรู้ความสามารถพื้นฐานของบุคคลเกี่ยวกับโครงสร้างต่าง ๆ ของภาษา เช่น ระบบหน่วยเสียง หน่วยคำ วากยสัมพันธ์ และความสัมพันธ์ของระบบต่าง ๆ เหล่านี้ หรือที่เรียกว่า ความสามารถศักยภาพทางภาษา และภาษาในระดับนี้เรียกว่า “จุลภาษา” (micro-language)

2. ทดสอบความรู้ความสามารถในการที่จะใช้ หรือใช้ภาษาได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะในระดับที่ยอมรับได้ ทางด้านภาษา (linguistically) ทางด้านสังคม (socially) ทางด้านสภาพแวดล้อม (contextually) และทางด้านวัฒนธรรม (culturally) หรือที่เรียกว่าความสามารถศักยภาพทางการสื่อสาร และภาษาที่ใช้ในระดับนี้เรียกว่า “มหภาษา” (macro-language)

3. ทดสอบความสามารถที่จะใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้จริงว่า มีความถูกต้องมากน้อยเพียงใด และมีกลยุทธ์ในการสื่อสาร (communicative strategies) เพื่อแก้ปัญหาเฉพาะหน้าในการสื่อสารได้ดีเพียงใด และเหมาะสมหรือไม่ หรือที่เรียกว่า ความสามารถจลนทางการสื่อสาร เช่น ในกรณีการพูดอาจทดสอบดูว่า เมื่อมีปัญหาในการสื่อสาร ผู้เรียนมีความสามารถในการสื่อสารโดยใช้กลยุทธ์ในการหลีกเลี่ยงข้อผิดพลาด (formal reduction strategies) ในระดับต่าง ๆ เช่นในระดับหน่วยเสียง (phonological level) และหน่วยคำ (morphological level) หรือระดับอื่น ๆ อย่างไร มีความเหมาะสมหรือไม่ และสามารถจะสื่อความหมายที่ต้องการได้หรือไม่ เป็นต้น เช่น ถ้าผู้พูดมีปัญหาร่องการออกเสียง /-l/ ทำยคำ เวลาจะพูดว่า She is ill. จะพูดประโยคดังกล่าวนี้ หรือเลี่ยงไปพูดว่า She is sick. เป็นต้น หรือทดสอบว่าผู้พูดใช้กลยุทธ์การหลีกเลี่ยงหัวข้อเรื่องหรือระดับของเนื้อหาที่ต้องการสื่อสาร (functional reduction strategies) หรือว่าผู้พูดสื่อสารแต่เฉพาะเนื้อหาที่ตนเองมีความรู้ความสามารถเป็นพิเศษเท่านั้น (achievement strategies)

อนึ่ง กลยุทธ์ในการสื่อสารของแต่ละทักษะอาจแตกต่างกัน ดังนั้น ในการทดสอบความสามารถในการสื่อสารแต่ละทักษะ จึงควรหาวิธีการทดสอบกลยุทธ์ต่าง ๆ เหล่านี้ด้วย เพื่อทดสอบความสามารถในการใช้ภาษาได้จริง รวมทั้งความรู้และความสามารถในระดับอื่น ๆ ด้วย ปัญหาต่อไปก็คือ เราจะทำการทดสอบสิ่งเหล่านี้ได้อย่างไร

วิธีทดสอบความสามารถฉลน้ทางการสื่อสาร

นักทดสอบทางภาษาที่มีชื่อเสียง เช่น Davies (1979) Morrow (1977) และ Carrol (1980) มีความเห็นเกี่ยวกับวิธีการทดสอบความสามารถในการสื่อสารพอสรุปได้ดังนี้

1. ทำการทดสอบความสามารถศัคย์ทางภาษาหรือ “จุลภาษา” ด้วย แบบทดสอบจุดย่อย (discrete-point test) เช่นการเลือกตอบ และการจับคู่ เป็นต้น
2. ทำการทดสอบความสามารถศัคย์ทางการสื่อสารหรือ “มหภาษา” ด้วยแบบสอบรวมสรูป (global test) เช่น cloze test การเขียนตามคำบอก การสัมภาษณ์ และการเขียนเรียงความ เป็นต้น
3. ทำแบบทดสอบ หรือสภาพ การทดสอบให้เหมือนการ สื่อความหมายตามความเป็นจริง (actual communication) ให้มากที่สุด
4. ใช้การทดสอบแบบอิงเกณฑ์ (Criterion-referenced test) และเน้นการประเมินผลก้าวหน้า (formative evaluation) ของการเรียนมากกว่าการประเมินผลรวบยอด (summative evaluation)
5. ใช้แบบทดสอบจุดย่อยวัดความสามารถในการสื่อสารให้เหมาะสม เช่น ใช้แบบสอบแบบเลือกตอบ วัดความสามารถศัคย์ทางสังคมภาษาศาสตร์ เป็นต้น (ดูตัวอย่างแบบทดสอบในสุพัตน์ สุขมลสันต์, 2524:22-24)
6. สร้างข้อทดสอบวัดความสามารถศัคย์หลาย ๆ ด้านที่เกี่ยวข้องกันในเวลาเดียวกัน (ดูแผนภาพเดิมประกอบ)
7. เน้นหนักที่การสร้างข้อสอบวัดความสามารถศัคย์ทางภาษา คือ ความรู้ความสามารถทางโครงสร้างของภาษา เพราะความสามารถนี้เป็นส่วนที่จำเป็นในการเรียนและการสอนทางภาษาและเป็นส่วนที่ทำให้เกิดมีความสามารถในการใช้ภาษาได้อย่างกว้างขวางมากกว่าความสามารถด้านอื่น กล่าวคือ เป็นความสามารถที่จำเป็นที่ทำให้เกิดมีความสามารถฉลน้ทางการสื่อสารได้ (Davies 1979 : 225)

ปัญหาที่สำคัญก็คือ เราจะทำให้สภาพการสอบเหมือนการสื่อสารจริงได้อย่างไร

การทำใ้แบบทดสอบมีลักษณะเหมือนการสื่อความหมายตามความเป็นจริง

Morrow (1977 : 23) แนะนำว่าธรรมชาติของการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารตามความเป็นจริงนั้นมีลักษณะดังนี้ กล่าวคือ

1. มีอันตรกริยา (interaction-based) กล่าวคือใช้ภาษาเพื่อการสื่อความหมายระหว่างผู้สื่อความหมายกับผู้รับความหมาย ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารในรูปแบบใด
2. ไม่อาจทำนายได้ (unpredictability) กล่าวคือ ในการโต้ตอบสาระที่สื่อกันนั้น ผู้สื่อและผู้รับไม่อาจทำนายสาระที่อีกฝ่ายหนึ่งจะส่งคืนมาได้อย่างถูกต้อง
3. มีบริบทกำหนด (context) กล่าวคือในการใช้ภาษานั้น ผู้ส่งสารและผู้รับอาศัยสภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยกำหนดความเหมาะสมของภาษา เช่น

1. บริบทของสถานการณ์ (context of situation) เช่น สถานที่ (setting) บทบาท (role) ของผู้ที่เกี่ยวข้อง สถานะ (status) ของผู้รับ-ส่งข่าวสาร และระดับของภาษา (formality) เป็นต้น

2. *บริบทของผู้ที่เกี่ยวข้อง* (participant variables) เช่นอารมณ์ หรือ เจตคติ (mood or attitude) ของผู้รับ-ส่งข่าวสาร และความรู้เดิม (pre-supposition) เป็นต้น

3. *บริบทของไวยากรณ์* (grammatical features) เช่นการใช้คำนามและสรรพนาม หรือ markers ต่าง ๆ ทางไวยากรณ์

4. *มีจุดมุ่งหมาย* (purpose) กล่าวคือภาษาที่ใช้สื่อสารย่อมมีจุดมุ่งหมายว่าใช้เพื่ออะไร เช่น เพื่อถาม เพื่อแสดงการขอบคุณ เพื่อขอร้อง เป็นต้น

5. *มีการใช้ภาษา* (performance) กล่าวคือการสื่อสารนั้นอาจใช้วิธีการพูด การฟัง การเขียน และการอ่าน เป็นต้น

6. *เป็นภาษาที่ใช้จริง* (authenticity) กล่าวคือเป็นภาษาที่เจ้าของภาษา หรือผู้ใช้ที่มีคุณภาพใช้เพื่อการสื่อสารจริง ไม่ใช่ภาษาที่ดัดแปลงให้ง่าย (simplified) เพื่อประโยชน์บางอย่าง เช่น เพื่อใช้ในการเรียนการสอน หรืออย่างอื่นแต่บุคคลดังกล่าวไม่นิยมนำมาใช้เพื่อการสื่อสารในสภาพที่เป็นจริงทั่วไป

7. *มีพฤติกรรมการใช้ภาษาเกี่ยวข้อง* (behavior-based) กล่าวคือมีการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารจริง และผู้ใช้ภาษาเหล่านี้ได้รับผลของการสื่อสารดังกล่าวแล้ว เป็นต้น

ดังนั้นแบบทดสอบหรือกิจกรรมการทดสอบทางภาษาคงจะมีลักษณะเหมือนหรือใกล้เคียงกับธรรมชาติของการสื่อสารทางภาษาดังกล่าวด้วย ท่านผู้อ่านคงสงสัยว่า เพื่อที่จะทำการวัดและทดสอบความสามารถดังกล่าวแล้วนั้น เราจะใช้แบบทดสอบแบบใดจึงจะเหมาะสม ซึ่งเป็นเรื่องที่จะได้พิจารณาต่อไป

แบบทดสอบที่ใช้วัดความสามารถศักยภาพทางการสื่อสาร

ดังได้กล่าวมาแล้วว่าวิธีหนึ่งที่สำคัญในการทดสอบความสามารถจลน์ทางการสื่อสาร ก็คือ การทดสอบความสามารถศักยภาพเชิงภาษา ซึ่งได้แก่ โครงสร้างและหลักไวยากรณ์ทางภาษาและความสามารถศักยภาพทางการสื่อสาร ในการทดสอบนั้นตามทฤษฎีแล้วเราต้องการแบบทดสอบที่มีความเที่ยง (reliability) และความตรง (validity) อยู่ในระดับสูงที่สุดเท่าที่จะสามารถทำได้ แบบทดสอบจุดย่อยและแบบทดสอบรวมสรุปนั้น สามารถให้ค่าดังกล่าวได้แตกต่างกันดังแสดงไว้ในตารางต่อไปนี้ (Davies, 1977 : 223) ดังนั้น เราจึงควรทราบว่ามีเมื่อใดควรจะเลือกใช้แบบทดสอบแบบใดจึงจะเหมาะสม

ความสัมพันธ์ของค่าความเที่ยงและความตรงในแบบทดสอบสองชนิด

	DP	IG
linguistic competence	--V +R	-V -R
communicative competence	+V +R	+V -R

จากตารางข้างบนนี้แสดงให้เห็นว่า แบบทดสอบที่พึงประสงค์มากที่สุดในการทดสอบความสามารถศักยภาพในการสื่อสาร คือแบบทดสอบจุดย่อย (DP = discrete-point test) เพราะว่าเป็นแบบทดสอบที่ทั้งค่าความเที่ยงและค่าความตรง (+R, +V) และแบบทดสอบที่ไม่ควรใช้ก็คือ แบบทดสอบรวมสรุป (IG=integrated or global test) เพราะให้ค่าความเที่ยงและความตรงต่ำ หรือไม่มีค่าดังกล่าว (-R, -V) แต่อย่างไรก็ตาม หากว่าการทดสอบมุ่งที่ค่าความตรงมากกว่าค่าความเที่ยงแล้ว การทดสอบความสามารถในการสื่อสารด้วยแบบทดสอบรวมสรุปก็อาจทำได้ เช่น การทดสอบการพูดด้วยการสนทนาโต้ตอบ หรือการเขียนเรียงความแบบอิสระ เป็นต้น ในกรณีดังกล่าวนี้ การกำหนดเกณฑ์ในการให้คะแนนเพื่อให้มีความเป็นปรนัยมากยิ่งขึ้นเป็นสิ่งจำเป็นยิ่งและถ้าเป็นไปได้ควรต้องเป็นการทดสอบแบบอิงเกณฑ์ที่ใช้ความสามารถของเจ้าของภาษาเป็นเกณฑ์สูงสุดของทักษะแต่ละด้านที่ทำการทดสอบด้วยจะดีมาก

อนึ่ง เมื่อเราทราบว่าควรทำการทดสอบความสามารถศักยภาพทางการสื่อสารด้วยแบบทดสอบแบบใดแล้วต่อไปก็ควรพิจารณาว่าจะใช้ข้อทดสอบชนิดใดจึงจะเหมาะสม

ชนิดของแบบทดสอบเพื่อวัดความสามารถศักยภาพทางการสื่อสาร

ดังได้กล่าวมาแล้วว่า แบบทดสอบที่ควรใช้ในการทดสอบความสามารถในการสื่อสารทั้งความสามารถศักยภาพและความสามารถจริงมี 2 แบบ คือ แบบทดสอบจุดย่อย และแบบทดสอบรวมสรุป แบบทดสอบทั้ง 2 ชนิดนี้ มักใช้เพื่อจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกัน (รายละเอียดศึกษาได้จาก สุพัฒน์, 2524 : 12) แต่พอสรุปได้ว่า แบบทดสอบจุดย่อยนั้น มุ่งเน้นการทดสอบระดับ “จุลภาษา” และ “การใช้ภาษา” (language usage) และเน้นเรื่องความเที่ยงของแบบทดสอบ และการประเมินผลแบบอิงกลุ่ม แต่ว่าแบบทดสอบรวมสรุป มุ่งเน้นการทดสอบระดับ “มหภาษา” และ “ภาษาที่ใช้” (language use) และเน้นเรื่องความตรงของแบบทดสอบและการประเมินผลแบบอิงเกณฑ์

ดังนั้น ในการวัดความสามารถในการสื่อสารนั้น ควรใช้แบบทดสอบทั้งสองแบบ และใช้กลุ่มตัวอย่างของสิ่งทีวัดขนาดใหญ่ (มีข้อสอบจำนวนมาก ๆ) เพื่อให้แน่ใจได้ว่า การทดสอบครอบคลุมสิ่งที่ต้องการทดสอบได้อย่างเพียงพอ

แบบทดสอบทั้ง 2 แบบนั้นแต่ละแบบมีหลายชนิด (รายละเอียดศึกษาจาก สุพัฒน์, 2524 : 21-24) ยกตัวอย่างเช่น

ก. แบบทดสอบจุดย่อย

1. *แบบเลือกตอบ* เพื่อทดสอบจุดย่อยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสื่อสาร เช่น ฉาก (setting) เรื่อง (topic) หน้าที่ (function) ความน่าจะเป็นไปได้ (modality) บทบาท (role) การรู้ล่วงหน้า (pre-supposition) ระดับของภาษา (formality) ฐานะ (status) และอารมณ์ (mood) เป็นต้น หรือจุดอื่น ๆ ของความสามารถศักยภาพเชิงภาษา

2. *แบบจับคู่* เพื่อทดสอบความรู้และความเข้าใจของความสัมพันธ์ของภาษา เช่น อาจใช้วัดความสามารถศักยภาพเชิงกลวิธี (strategic competence) เป็นต้น

นอกจากแบบทดสอบดังกล่าวแล้ว การทดสอบทางโครงสร้างของภาษาและทักษะต่าง ๆ ตามแนวความคิดการทดสอบของกลุ่มพฤติกรรมนิยม เช่น Lado (1961, 1964) Valette (1967) และ Harris (1969) ก็สามารถใช้วัดส่วนหนึ่งของความสามารถศักยภาพทางการสื่อสารได้เป็นอย่างดี

ข. แบบทดสอบรวมสรุป

ถ้าการทดสอบมุ่งวัดความสามารถศักยภาพทางการสื่อสารของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาแล้ว แบบทดสอบรวมสรุปจะให้ความตรง ได้ดีกว่าการสอบด้วยแบบสอบจุกย่อย ตัวอย่างแบบทดสอบดังกล่าวนี้ ได้แก่

1. แบบ cloze test ทั่วไป
2. แบบ modified cloze test ซึ่งอาจมีการระขื่อความของบทสนทนาโต้ตอบ หรือบางส่วนของเรื่อง เป็นต้น
3. แบบโต้ตอบโดยกำหนดเรื่อง หรือให้เลือกเรื่องแบบอิสระ
4. แบบตอบคำถามจากเรื่องที่ฟัง หรือที่อ่าน โดยการตอบเป็นข้อความตามสิ่งที่อ่าน หรือฟัง หรือแสดงความคิดเห็นที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น
5. แบบถามคำถามผู้สอนจากเรื่องที่อ่านหรือฟัง
6. แบบสอบที่มีอันตรกิริยาของกลุ่ม (interaction/participation test) เช่น ใช้บทบาทสมมติ (role-play) ของบทสนทนา หรือบทละคร การแสดงละคร การอภิปรายซักถามกัน และการใช้ภาษาในสถานการณ์สมมติขึ้น เป็นต้น
7. แบบบรรยาย สิ่งใดสิ่งหนึ่งที่กำหนดขึ้น หรือกำหนดขึ้นเอง
8. แบบการอ่านเข้าใจความ
9. แบบการฟังเข้าใจความ
10. แบบการเขียนเรียงความ ทั้งแบบควบคุม และแบบอิสระ
11. แบบการเขียนตามคำบอก
12. แบบเขียนสรุปข้อความจากเรื่องที่อ่าน หรือฟัง เป็นต้น

ดังได้กล่าวแล้วว่า แบบทดสอบในระดับมัชชานี้ เป็นแบบทดสอบรวมสรุป ซึ่งมีขาดความเที่ยง ผู้ดำเนินการสอบควรจะต้องมีเกณฑ์การให้คะแนนที่เป็นปรนัยให้ละเอียดที่สุด เพื่อให้ผู้ให้คะแนนคนอื่น ๆ ยึดถือเป็นแบบอย่างได้ และหากเป็นไปได้ควรมีตัวอย่างของพฤติกรรมการใช้ภาษาในการสื่อสารจริง ไว้ด้วยเพื่อการอ้างอิง เช่น ที่ว่า “พูดได้ดีมาก” หมายความว่าอย่างไร พร้อมตัวอย่างประกอบด้วย เป็นต้น

หลังจากที่ทำการทดสอบความสามารถศักยภาพทางการสื่อสารของผู้เรียนแล้ว ก็ถึงขั้นสุดท้ายของการวัดผลนั้น คือ การประเมินผลสิ่งที่วัดนั้น ซึ่งจะได้อีกต่อไป

การประเมินผลการเรียนการสอน

การประเมินผลของการเรียนการสอนเป็นเรื่องที่สำคัญมากสำหรับระบบการศึกษา และเป็นเรื่องที่มีแง่มุมในการพิจารณาในรายละเอียดปลีกย่อยมากมายเกินกว่าที่จะกล่าวในโอกาสนี้ได้หมด แต่สาระสำคัญที่อาจกล่าวได้ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลความสามารถศักยภาพทางการสื่อสารมีดังนี้

1. การประเมินผลความสามารถในการสื่อสาร ควรเน้นการประเมินผลความก้าวหน้าของแต่ละบุคคลมากกว่าการประเมินผลรวมสรุป
2. การประเมินผลความก้าวหน้า ควรเน้นที่การวัดแบบอิงเกณฑ์มากกว่าการวัดแบบอิงกลุ่ม ทั้งนี้โดยใช้ระดับความสามารถในการสื่อสารของเจ้าของภาษา หรือผู้ที่สามารถในการสื่อสารได้ดีเป็นเกณฑ์สูงสุด ซึ่งเกณฑ์การวัดทักษะต่าง ๆ ด้านความสามารถในการสื่อสาร อาจหาได้จากตำราทดสอบทั่วไป เช่น ของ Carroll, (1980) Valette (1977) เป็นต้น ส่วนการพิจารณาให้ระดับคะแนน (grade) ผู้เรียนนั้นควรใช้ทั้งแบบอิงเกณฑ์และอิงกลุ่ม จึงจะได้ผลดีกว่าการใช้เพียงแบบใดแบบหนึ่งเท่านั้น (Terwillinger, 1977 : 38)
3. การให้คะแนนควรมุ่งเน้นที่สัมฤทธิ์ผลของการเรียนการสอนที่เป็นเป้าประสงค์เท่านั้น ไม่ควรรวมพฤติกรรมด้านอื่นข้างเคียงใด ๆ เช่น ไม่ควรใช้คะแนนการเข้าเรียนเป็นส่วนหนึ่งของการทดสอบสัมฤทธิ์ผล
4. การตัดสินระดับคะแนน ควรต้องคำนึงเรื่องความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการวัด (standard error of measurement) ด้วยเสมอ โดยเฉพาะคะแนน ณ จุดตัดของแต่ละระดับคะแนน
5. พึงระลึกอยู่เสมอว่า การประเมินผลจะยุติธรรมได้มากน้อยเพียงใด ส่วนหนึ่งที่สำคัญคือ ความถูกต้อง และความครอบคลุมของเนื้อหาในการวัดว่ามีมากน้อยเพียงใด

สรุป

จากรายละเอียดพอสมควรดังกล่าวแล้วตั้งแต่ต้น เราอาจสรุปได้ว่าแนวคิดในการทดสอบทางภาษาในปัจจุบันนี้ นิยมการทดสอบความรู้และความสามารถเกี่ยวกับภาษาที่ใช้ (language use) เพื่อใช้ในการสื่อสารมากกว่าความรู้และความสามารถในการใช้ภาษา (language usage) แต่ทว่าในการทดสอบความสามารถในการสื่อสารดังกล่าวแล้ว จะต้องทดสอบความสามารถศักยภาพเชิงภาษา (linguistic competence) ด้วย นอกเหนือจากความสามารถศักยภาพทางการสื่อสาร (communicative competence) และความสามารถศักยภาพด้านอื่น ๆ อีก เช่น ด้านสังคม ภาษาศาสตร์ และกลวิธีการใช้ภาษา เป็นต้น ทั้งนี้ก็เพราะว่า ความสามารถศักยภาพต่าง ๆ เหล่านี้เป็นพื้นฐานที่จำเป็นต่อความสามารถในการสื่อสารได้จริง (actual communication) หรือที่เรียกว่า ความสามารถจลนทางการสื่อสาร (communicative performance) ซึ่งนักภาษาศาสตร์ประยุกต์ในปัจจุบันจำนวนมากเชื่อว่า เป็นส่วนหนึ่งของความสามารถศักยภาพทางการสื่อสาร ส่วนการประเมินผลนั้น ควรใช้ทั้งแบบอิงเกณฑ์และอิงกลุ่ม จะได้ผลดีกว่าใช้แบบใดแบบหนึ่งเท่านั้น และควรประเมินแบบความก้าวหน้ามากกว่าแบบรวมสรุปเท่านั้น

เอกสารอ้างอิง

- สุพัตน์ สุกมดสันต์, “ทฤษฎีต่าง ๆ ในการทดสอบทางภาษา และปัญหาที่ยืดเยื้อในการทดสอบสัมฤทธิ์ผล”
วารสารภาษาปริทัศน์, ปีที่ 2 ฉบับที่ 1, 2524
- Canale, M. “From Communicative Competence to Communicative Language Pedagogy,” in *Language and Communication*, Richards, J.C. and Schmidt, W.R. (ed.), N.Y. : Longman, 1983.
- Carroll, B.J. *Testing Communicative Performance*, Oxford : Pergamon Press, 1980.
- Davies, A. “Language Testing,” in *J. of Language and Linguistics*, 1979.
- Farch, C. and Kasper, G. “Plans and Strategies in Foreign Language Communication,” in *Strategies in Interlanguage Communication*, Farch, C. and Kasper, G. (ed.) N.Y. : Longman, 1983.
- Harris, D.P. *Testing English as a Second Language*, N.Y. : McGraw Hill, 1968.
- Hymes, D.H. “On Communicative Competence,” in *Sociolinguistics*, Pride, J.B. and Hymes, J. (ed.) Penguin Education, 1976.
- Lado, R. *Language Testing*, London : Longman, 1961 and 1964.
- Morrow, K. *Techniques of Evaluation for a Notional Syllabus*, U. of Reading : Royal Society of Arts, 1977.
- Munby, J. *Communicative Syllabus Design*, Cambridge University Press, 1978.
- Rivers, W.M. *Teaching Foreign-Language Skills*, London : U. of Chicago Press, 1968.
- Terwilliger, J.S. “Assigning Grades—Philosophical Issues and Practical Recommendation,” *J. of Research and Development in Education*, V. 10, N. 3, 1977.
- Valette, R.M. *Modern Language Testing*. N.Y. : Harcourt Brace, 1977.